

Vzdušné výsadky v boji a operaci bez použití jaderných zbraní

Podplukovník Josef Mrázek

Máme-li dojít k reálnému a tím i správnému pochopení úlohy vzdušných výsadků v boji a operaci bez použití jaderných zbraní, je nezbytné si především vyjasnit, do jaké míry je úspěšné použití vzdušných výsadků závislé na zabezpečení jejich přeletu, vysazení a bojové činnosti jadernými údery. V žádném případě není možné stavět použití vzdušných výsadků vůbec do přímé závislosti s použitím jaderných zbraní. Jaderné zbraně nejsou rozhodující podmínkou pro použití vzdušných výsadků, ale jsou bojovým prostředkem zvyšujícím jejich možnosti vysazení, a to především v taktické hloubce, rozšiřujícím škálu jejich bojových úkolů v nepřátelském týlu a pochopitelně i zlepšujícím jejich bezpečnost přeletu, vysazení a zabezpečení bojové činnosti. Současně se však vzdušné výsadky staly tou bojovou silou, která jako jediná je schopna v neomezené hloubce nepřátelského týlu využít v poměrně krátké době výsledky jaderných úderů, především prvního hromadného úderu a zabezpečit, aby mohlo být velkého účinku v plné míře využito i pozemními útočícími vojsky při uskutečňování rychlých a hlubokých úderů.

Mezi jadernými údery a použitím vzdušných výsadků je tedy vážná souvislost, nikoli však naprostá podmíněnost. Z toho však zároveň vyplývá, že při hodnocení zvláštností, které přinese boj bez jaderných úderů, je nutné se zamyslet nad podmínkami a z nich vyplývajících možnostmi vzdušných výsadků. Předem chci upozornit na to, že nelze se podříditi názoru, jako produktu okamžité reakce na daný problém, a podle něho se vrátit k dřívějšímu a jednoduše prohlásit — vysazujeme výsadky podle zásad platných do objevení jaderných zbraní. Soudobý boj i bez použití atomových zbraní bude mít řadu specifických podmínek, které nelze stavět do rovnítka s dřívějšími zásadami boje a operace klasickými prostředky a proto i místo vzdušných výsadků a jejich zasazení bude jiné.

Jedním z charakteristických rysů útočného boje a operace i bez použití jaderných zbraní bude široké použití vzdušných výsadků. Je tomu tak proto, že vzdušné výsadky vzhledem ke svým kladným vlastnostem se řadí vedle letectva a raket s tříštivotrhavými náplněmi k bojovým prostředkům, které zabezpečí současně působení na nepřítele jak z fronty, tak i z týlu a dopomohou útočícím vojskům co nejdříve vyjít do operačního prostoru a rozvíjet operaci na směrech ve zvýšeném tempu. Význam vzdušných výsadků tedy v podmínkách bojové činnosti bez jaderných úderů nejen, že nepoklesne, ale dá se říci, že v některých případech i stoupne. Nelze hovořit o nahrazování jaderných úderů vzdušnými výsadky, ale nesporně v některých případech převezmou důležitou úlohu — vytvořit „zelenou ulici“ pro rychlý postup útočících tankových svazků, ať obsazením a udržením důležitých prostorů a čar na směru hlavního úderu pozemních vojsk, nebo zpomalováním a ničením nepřátelských sil a prostředků, které mohou

rozhodným způsobem ovlivnit zámysl boje a splnění vytyčených cílů útočného boje a operace. Bude tomu tak zvláště v počátečním střetném sražení.

Prvek mobility, rychlosti a překvapení, kterými vzdušné výsadky díky dopravnímu letectvu a své rozhodné bojové činnosti v nepřátelském týlu disponují, zvláště příznivě vynikne při vynuceném, zpomaleném tempu pozemních vojsk. Proto úloha vzdušných výsadků nebude potlačena, ale naopak podmínky boje bez použití jaderných zbraní, při kterých se předpokládá zachování takových zásad, jako je útok na směrech v širokých pásmech bez dlouhého soustředování sil, snaha rychlého překonání taktické hloubky apod., úlohu vzdušných výsadků jako prostředku zabezpečujícího rychlé tempo útoku, ještě více zdůrazní a vy-zdvihnou.

Zvláštnosti boje a operace bez použití jaderných zbraní se odrazí ovšem ve změnách některých zásad použití vzdušných výsadků, jak jsme je zvyklí chápat a uplatňovat v podmínkách bojové činnosti s oboustranným použitím jaderných zbraní. Zde už mluvíme o jednotlivých druzích vzdušných výsadků tak, jak je rozeznáváme. Některé problémy použití taktických a operačních výsadků uvedl ve *Vojenské mysli* č. 1/1964 kolektiv oddělení operační přípravy OS/GŠ. Chci upřesnit jejich otázky, za jakých podmínek to znamená, „kam, kdy, jak silný, na jakou dobu a s jakým úkolem může být ten nebo onen výsadek vysazen“.

Použití taktických i operačních výsadků bude záviset na situaci, která se vyvine jak na frontě, tak v nepřátelském týlu. K ní patří především charakter bojové činnosti nepřítele, jeho síla a uskupení, výhodné doskokové nebo přistávací plochy v nepřátelském týlu, zabezpečení přeletu a vysazení stíhacím bombardovacím letectvem, možnosti podpory boje vzdušného výsadku letectvem a vojsky útočícími čelně a rovněž výhodné podmínky pro přípravu výsadku a dopravně výsadkového letectva ve výchozím prostoru pro vysazení.

Některé z uvedených faktorů, které možno pokládat za rozhodující, ovlivní v nových podmínkách použití vzdušných výsadků. Bude tomu zvláště u taktických výsadků. Základním předpokladem vysazení taktických výsadků bezprostředně před útočící vojska (10—15 km), zvláště při útoku na připravenou obranu nepřítele, kde lze předpokládat zhuštěnou sestavu a nasycenost vojsky a palebnými prostředky, je jaderný úder, který je schopen odkrýt možnosti vlastního vysazení na plochy v rámci zasaženého prostoru a svými účinky zabezpečit nerušené vysazení a zahájení bojové činnosti. Vysazení bez jaderného úderu v uvedeném rámci bude málo pravděpodobné. Najdou-li se výhodné plochy v tomto prostoru, pak to bude buď mimo zájmový prostor útočících vojsk, kde výsadek nebude mít své opodstatnění, nebo sice na směru hlavního úderu, ale pak s malou vyhlídkou na to, že výsadek nebude v krátké době zlikvidován nepřátelskými jednotkami a úkol, který v tomto případě bude spojen zpravidla s udržením určitého prostoru nebo objektu, nesplní.

Taktických výsadků v tomto případě použijeme hlavně v období, kdy se pozemní vojska dostanou do operačního prostoru, zahájí pronásledování nepřítele, postup na směrech se střetnými boji a ničením nepřítele, který spěšně přešel do obrany. Aby v této fázi boje mohly výsadky plnit takové úkoly, jako předejít nepříteli v ovládnutí a udržení důležitých objektů nebo klíčových prostorů, rozhodujících pro rychlý postup hlavního uskupení vlastních vojsk, bude nutné je vysazovat s částečným časovým předstihem.

Skutečnost, že pozemní vojska nebudou postupovat takovým tempem jako při použití jaderných zbraní, takže podpora výsadku ze strany útočících vojsk bude značně slabší a tím bude výsadek nucen odrážet značné síly nepřítele (zvláště tankové jednotky), vyvolá potřebu podstatně silnějšího taktického výsadku, než jak jsme zvyklí jej používat.

Při takové variantě použití najdou uplatnění jak vrtulníkové, tak padákové výsadky a někdy i kombinovaný výsadek, při kterém za padákovou skupinou přistanou i vrtulníky s dělostřelectvem, střelivem a ostatním materiálem.

Velitelé a štáby, které plánují a zabezpečují vysazení a boj výsadků v uvedených podmínkách, musí věnovat daleko větší pozornost zabezpečení vlastního přeletu, který bude představovat poměrně velkou vzdálenost při omezené možnosti umlčení nepřítele klasickým dělostřelectvem v průběžném pásmu. Tíhu zabezpečení musí převzít dělostřelectvo.

Předpokládáme-li, že v podmínkách operace počátečního období války bez použití jaderných zbraní neztrácí na významu pohraniční střetné sražení a jeho úspěch bude plně závislý na rozhodné aktivní činnosti pozemních vojsk, pak zákonitě dojdeme k závěru, že vedle úderů letectva k zabezpečení rozhodně aktivní činnosti pozemních vojsk, především tankových svazků, je třeba využít vzdušných výsadků. Počítáme-li s tím, že úspěch pohraničního sražení bude mimo jiné závislý na rychlém přenesení bojové činnosti na území nepřítele, pak jsou to vzdušné výsadky, které tento požadavek bojem v týlu nepřítele přímo plní a nepřímo pomáhají ke splnění tohoto požadavku ostatním druhům vojsk.

Pro útočnou operaci počátečního období války bez použití jaderných zbraní zůstane charakteristickým rysem, že bude zahájena bez souvislé linie fronty s velkými mezerami mezi svazky a útvary, bude se rozvíjet na směrech a představovat řadu střetných bojů a sražení. Rozhodujícím faktorem úspěchu bude uchopení iniciativy. Na některých směrech bude nutné nepříznivý poměr sil vyrovnat dovednou a aktivní bojovou činností.

V tomto důležitém období mohou taktické i operační výsadky, jako představitelé vysoce mobilních vojsk, hrát důležitou úlohu. Mohou plnit tyto hlavní úkoly: ovládnout důležité horské přechody, zabránit nepříteli, aby jich využil v postupu na naše území a naopak zabezpečit vlastním vojskům plynulý přechod úzkých a nebezpečných míst a rychlý přechod na území nepřítele; zmocnit se důležitých čar výhodných pro rozvinutí vlastních vojsk ke střetnému boji (sražení) a předejít v jejich obsazení nepřítele; zpomalovat a izolovat zálohy nepřítele, které mohou mít rozhodující vliv na výsledek střetného boje a sražení.

Má-li se výsadkové vojsko zhostit s úspěchem uvedených úkolů a do jisté míry převzít část požadavků kladených jinak na jaderné zbraně, musí dosahovat takové pohotovosti, při které by příprava a vysazení byly co nejkratší a u taktických výsadků se nepočítaly jako dosud na hodiny, ale na minuty. Hlavní úlohu při zabezpečování rychlého přechodu vojsk přes hraniční přechody musí sehrát taktické vrtulníkové výsadky, které nejlépe vyhovují podmínkám přistání, vytvářeným horským a zalesněným terénem.

Výsledek hodnocení na kolik se v celku změní rozsah a charakter bojových úkolů taktických vzdušných výsadků v podmínkách bez použití jaderných zbraní ukazuje, že se v podstatě nezmění. Odpadne jen úkol ovládnout a udržet prostor po jaderném úderu. U některých úkolů se změní jen jejich důležitost a z toho i vyplývající požadavky na jejich splnění. Charakteristickým úkolem taktických

vzdušných výsadků zůstane obsadit takticky výhodné rajóny nebo důležité objekty nepřítele na směru rozhodující činnosti pozemních jednotek a udržet je do příchodu hlavních sil.

Větší význam a zvýšené požadavky bychom měli klást na použití vzdušných výsadků k ničení jaderných zbraní a jiných prostředků hromadného ničení. Zjišťování jaderných zbraní a jejich okamžité ničení zůstane prvořadým úkolem všech druhů vojsk jako opatření co nejvíce oslabit možný překvapivý hromadný úder jadernými prostředky, ke kterému může ze strany nepřítele kdykoliv v průběhu boje dojít. V prostředcích a možnostech průzkumu jaderných prostředků nepřítele nedojde ke zvláštní změně. Možnosti jejich zničení se však kvalitativně změň a to směrem k horšímu. Úlohu ničit tyto prostředky převezmou konvenční zbraně a letectvo, jejichž možnosti jsou v tomto směru omezené. Za této situace se mohou na tomto úseku bojové činnosti proto uplatnit přednosti vzdušného výsadku jako je vysoká mobilnost na bojišti, daná rychlostí přepravy vzduchem, téměř neomezený výběr prostoru bojové činnosti, hlavně pokud jde o hloubku nepřátelské sestavy, nenadállost a překvapivost použití, nezávislost na podmínkách terénu, přirozených a uměle vytvořených překážek, které vytváří předpoklady k účinnějšímu zásahu proti zbraním hromadného ničení.

Počítáme-li v normální operaci se vzdušnými výsadky jako s účinným prostředkem k ničení zbraní hromadného ničení, pak operace bez použití jaderných zbraní v tomto směru ještě rozšiřuje možnosti vzdušných výsadků. Úlohu výsadků při použití jaderných zbraní zatlačují pádné argumenty, opírající se o názor, proč plýtvat drahocennými lidskými životy, když dokonaleji, rychleji a se zaručeným výsledkem můžeme zničit zjištěné jaderné zbraně jadernými údery. Manévr raketovými prostředky představuje hlavní překážku v použití vzdušných výsadků v tomto směru. Časově nedovoluje, aby výsadek stačil provést přelet a vysazení a zničil daný prostředek. Je tomu zvláště u prostředků taktického a operačního určení.

Dá se předpokládat, že při operaci a boji bez použití jaderných zbraní budou raketové prostředky stále v pohotovosti k odpálení, že budou setrvávat v uvedených prostorech déle, jejich přemísťování vzhledem k tempu útoku bude rovněž méně časté, což vytvoří příznivé předpoklady pro to, aby výsadek po zjištění ZHN mohl se připravit k přeletu a po vysazení zničit uvedené prostředky.

Před ostatními druhy vojsk si zachovávají vzdušné výsadky tu přednost, že budou schopny po vysazení vlastním průzkumem upřesnit postavení jaderných prostředků, zjištěné jen rámcově ostatními druhy průzkumu, nebo dokonce i vlastními prostředky zjistit jaderné zbraně a zničit je. Po jejich úspěšném zasazení zůstane jistota, že určený objekt byl zničen se všemi důležitými součástkami. V případě potřeby bude ze strany výsadku možné jaderné prostředky ukořistit a předat vlastním vojskům.

K ničení jaderných zbraní nebude se používat převážně jen vzdušných výsadků, působících již v nepřátelském týlu, ale i výsadků, speciálně k tomu vyvíčených.

V síle a složení vzdušných výsadků předurčených k ničení jaderných prostředků nedojde ke změnám, poněvadž se dá předpokládat, že charakter objektů, jejich počet a i obranu bude řešit nepřítel přibližně stejně jako při použití jaderných prostředků. Omezený manévr a menší množství příznaků (nedojde k odpálení) prozrazujících přítomnost těchto zbraní na bojišti a z toho vyplý-

vající i omezené možnosti vlastního průzkumu, vytvoří nutnost používat ve větší míře malé výsadkové jednotky a skupiny (diverzní průzkumné skupiny), které činností na velkém prostoru různými způsoby zjišťují jaderné prostředky, ničí je vlastními prostředky a nebo zabezpečují jejich zničení letectvem a dělostřelectvem.

Použití operačních výsadků, kromě omezení hloubky vysazení nedozná podstatných změn. Nelze ovšem jednoznačně vyvozovat, že by snížením tempa útočících vojsk zhruba na poloviční hodnotu zmenšila se ve stejném poměru i hloubka vysazení operačního výsadku, což by např. u výsadkové divize bylo 100 — 150 km.

Hloubka a z ní vyplývající doba samostatné bojové činnosti bude závislá na charakteru úkolu operačního výsadku a také na tom, v které fázi útočné operace bude výsadek vysazen. Hloubka se bude zvětšovat za předpokladu, že vzdušný výsadek bude vysazen do výhodného prostoru s možností manévru (po splnění bližšího úkolu) do jiného prostoru s novým aktivním úkolem. Úkoly vyložené obranného charakteru s cílem udržet operačně důležitý prostor, čáru nebo objekt v nepřátelském týlu do příchodu pozemních útočících vojsk bude moci operační výsadek (zesílený hlavně zbraněmi pro boj s nepřátelskými tanky) plnit v hloubce, kterou budou pozemní vojska schopna urazit za dva, maximálně tři dny.

Oproti taktickým vzdušným výsadkům si přelet nevyžádá tolik sil, jako v podmínkách použití jaderných zbraní. Protiletadlové rakety s tříštivotrhaví novými náložemi nebudou představovat tak velkou úhrozu dopravnímu letectvu jako rakety s jadernými náložemi, které mohou vyřadit v krátké době celé proudy letectva. Ochranu proti protiletadlovému dělostřelectvu bude výhodné řešit pasivním způsobem a to přeletem ve velkých výškách s využitím soudobých dopravních letounů.

V první operaci počátečního období války bude nutné počítat s oběma variantami použití vzdušných výsadků. Zvláště u operačních výsadků bude nutné v jediném plánu počítat s úkoly, které budou odpovídat svým charakterem, hloubkou vysazení a způsobem bojové činnosti různým variantám tempa, hloubky a způsobu vedení operace pozemních útočících vojsk. Tento způsob přípravy a zplánování bojové činnosti vzdušných výsadků bude klást zvýšené požadavky na rychlost plánování pro několik variant použití a to jak u štábu zabezpečujícího vysazení, tak u štábu výsadkového svazku.

Bojovou pohotovost vzdušných výsadků bude nutné udržovat na takovém stupni jako u jaderných zbraní, aby mohly plnit úkoly bezprostředně po případném použití jaderných prostředků a zabezpečit v maximální míře jejich účinek ve prospěch útočících vojsk.

Tíha zabezpečení boje vzdušných výsadků bude spočívat na letectvu a klasickém dělostřelectvu. To znamená, že zvláště zabezpečení operačních výsadků bude poznamenáno omezenými možnostmi a podstatně menším účinkem. Tato skutečnost si vyžádá některé změny ve způsobu bojové činnosti vzdušných výsadků. Pasivní pozici obrana v podmínkách omezené podpory ze strany útočících vojsk znamenala by velké ztráty i celkový neúspěch vzdušného výsadku. Přesile nepřátelských vojsk a za slabé podpory útočících vojsk, je schopen výsadek čelit pouze vysoce aktivním a manévrovým způsobem boje. Aktivnost najde odraz v různých variantách bojové činnosti, ve kterých se musí dovedně

střídat boj výsadku jako celku s činností jednotek při plnění samostatných úkolů. Různé varianty budou záviset na charakteru úkolu, situaci na frontě a zvláště v týlu nepřítele, na složení a síle vzdušného výsadku, terénu a řadě dalších podmínek. Po vysazení může kompaktní výsadek bojovat až do splnění bližšího úkolu, pak se může rozptýlit po jednotkách na velký prostor a plnit samostatné úkoly zaměřené převážně na ničení důležitých objektů, dezorganizaci velení a činnost týlu nepřítele. Po splnění bližšího úkolu, jehož cílem bude zpravidla ovládnout a zničit důležitý objekt v nepřátelském týlu, může výsadek jako celek uskutečnit manévr do nového prostoru, zmocnit se důležitého rajónu (čáry nebo objektu) a tento udržet do příchodu pozemních útočících vojsk, nebo přehradit na výhodné čáře komunikace a zabránit nepříteli zasadit zálohy na rozhodujícím směru. Následujícím úkolem může být také udeřit na nepřítele z týlu vstřícně vlastním útočícím vojskům a pomoci jim tak rychle zničit protistojícího nepřítele. Není vyloučena ani varianta, kdy výsadek bude vysazen rozptýleně po útvech (jednotkách) a po splnění bližších úkolů, které budou spočívat převážně ve zničení důležitých objektů, přejde výsadek k soustředěné činnosti v novém prostoru s cílem udržet jej a zabezpečit rychlé tempo útoku pozemních vojsk.

Kromě uvedených příkladů je celá řada různých způsobů činnosti zabezpečujících aktivnost a manévrovost a tím i možnost vzdušného výsadku poměrně malými silami způsobit nepříteli velké ztráty.

Bude-li vzdušný výsadek nucen se bránit, musí bojovat rovněž vysoce aktivním způsobem, způsobem boje na zdrženou na jednotlivých směrech, doplňovaným vhodně volenými přepady a léčkami a bojem malých diverzních skupin v mezerách obranné sestavy.

Použití vzdušných výsadků v boji a operaci bez použití jaderných zbraní nikterak činnost štábů a jednotek vzdušných výsadků nezjednoduší, naopak v některých otázkách plánování vysazení i samotné bojové činnosti zkomplikuje.

Materiální a zdravotnické zabezpečení operace zahájené bez použití jaderných zbraní

Podplukovník Vladimír Peřina

Příprava vojsk a vojensko-teoretické myšlení posledních let byly zaměřeny skoro výhradně na činnost vojsk s použitím jaderných zbraní. Způsobu vedení operací za použití jaderných zbraní a ostatních prostředků hromad-

ného ničení byla podřízena organizace vojsk i týlu, činnost štábů i taktika druhů vojsk a činnost služeb.

Směrnice pro operační přípravu na rok 1964 stanoví „Větší pozornost věnovat přípravě a vedení operací bez